

USNESENÍ

Městský soud v Praze projednal ve veřejném zasedání konaném dne 11. května 2021 v Praze odvolání obžalovaných **JUDr. Vladimíra M.**, narozeného xxx ve Slaném a **Milana D.**, narozeného xxx v Kladně, proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 9. června 2020, č. j. 3 T 15/2018 – 1465, a rozhodl

takto:

Podle § 256 tr. řádu se obě odvolání zamítají.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem byli JUDr. Vladimír M. a Milan D. uznáni vinnými zločinem zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. b), e) tr. zákoníku, ve znění účinném do dne 30.11.2011, ve spolupachatelství dle § 23 tr. zákoníku, jehož se měli dopustit tím, že

obžalovaný JUDr. Vladimír M., jako příslušník Sboru národní bezpečnosti, služebně zařazený v hodnosti nadstrážmistra (ode dne 01.02.1980 v hodnosti podporučíka) na 2a odboru Správy Státní bezpečnosti Praha (dále jen „StB“) jako starší referent 1. oddělení zaměřeného na monitorování a potlačování projevů tzv. osob nepřátelských socialistickému zřízení, při výkonu služby v letech 1977 až 1981 společně s obžalovaným Milanem D., nar. xxx, příslušníkem Sboru národní bezpečnosti, služebně zařazený v hodnosti poručíka (ode dne 01.07.1981 v hodnosti nadporučíka) na 2a odboru StB ve funkci náčelníka 1. oddělení, který jeho činnost od ledna do prosince 1981 řídil a kontroloval, vyvíjeli nátlak na poškozeného PhDr. Václava K., nar. xxx (zemř. xxx), spoluzakladatele a signatáře Charty 77, v podobě tzv. profylakticko-rozkladných opatření spočívajících v opakovaných výsleších, při kterých mu vybrožovali trestním stíháním a uvězněním, domovních prohlídkách, znemožnění výkonu stávajícího zaměstnání a perzekuci rodinných příslušníků s cílem dosáhnout jeho nedobrovolného vystěhování z území Československé socialistické republiky (dále jen „ČSSR“), kdy konkrétně

obžalovaný JUDr. Vladimír M. samostatně

1. *dne 13.10.1977 navrhl svazek č. 12793 s krycím názvem Xxx, který byl StB na poškozeného veden ode dne 01.03.1977, převést na 1. oddělení 2a odboru StB s cílem se poškozenému věnovat v rámci boje s tzv. vnitřním nepřítelem a dne 23.09.1980 navrhl založení signálního svazku na poškozeného, aby mohl působením profylakticko-rozkladných opatření vytvářet předpoklady k uskutečnění jeho vystěhování z území ČSSR,*
2. *dne 26.10.1977 v Letňanech u Prahy s poškozeným provedl zpravodajský pohovor, v jehož průběhu mu sdělil, že pomáhá protispolečenským silám a mohl by se dostat do rozporu se zákonem, a následně ho do konce roku 1981, kdy se poškozený vystěhoval z území ČSSR, systematicky sledoval a za využití spolupracujících osob z okolí poškozeného vyhotovoval periodické zprávy o jeho osobním i pracovním životě,*
3. *přínejméněm dne 01.10.1980 podal žádost o přezkoušení poškozeného a Jitky K., roz. B., přítelkyně a následně druhé manželky poškozeného, z dopravních předpisů s následným odebráním řídičského oprávnění a o provedení technické prohlídky vozidla s následným odebráním technického průkazu, v důsledku čehož byli poškozený s Jitkou K., roz. B., podrobeni opětovným přezkoušením i prohlídkám vozidla,*
4. *intervenoval u Prokuratury pro Prahu 1 ve věci výpovědi, kterou poškozený dostal ze zaměstnání v srpnu 1979 a kterou poškozený napadl pro její neplatnost u soudu, a to s cílem využít dokumentaci, kterou na poškozeného ve svazku s krycím názvem Xxx shromáždil, k potvrzení této výpovědi, jelikož věděl, že tato byla dána poškozenému neplatně a u soudu by neobstála,*

Shodu s prvopisem potvrzuje Jitka Dörflová.

5. dne 29.04.1980 zaslal žádost o nevydání cestovních dokladů poškozenému, a to s odůvodněním, že je signatářem Charty 77,

obžalovaní JUDr. Vladimír M. a Milan D. společně

6. vybrožovali poškozenému uvězněním, pokud se nevystěbuje z území ČSSR, a dali opakovaný pokyn k zadržení poškozeného, k čemuž došlo přinejmenším ve dnech 18. a 19.12.1980, a přinejmenším dne 19.08.1981 dali pokyn k zadržení poškozeného, který nebyl realizován, jelikož poškozený nebyl nalezen,

7. ve dnech 05.11.1979 (tehdy pouze obžalovaný JUDr. Vladimír M.), 05.01.1981, 06.01.1981 a blíže nezjištěného dne zorganizovali u poškozeného a Heleny K. provedení opakovaných domovních prohlídek,

8. prováděli opakované pohovory s osobami blízkými poškozenému, a to zejména Helenou K., přítelkyní poškozeného, a Jitkou K., roz. B., přítelkyní a následně druhou manželkou poškozeného, a to jednak s cílem dosáhnout jejich rozkolu s poškozeným, jednak s cílem vyvíjet na ně tlak, aby přesvědčily poškozeného, aby se vystěhoval z území ČSSR,

9. intervenovali u zaměstnavatele poškozeného, kterého informovali o aktivitách poškozeného v souvislosti s Chartou 77 a doporučili mu, aby poškozeného konfrontoval a nutil ho k odvolání podpisu Charty 77 s vyhrůžkou, že jinak bude jeho stanovisko zveřejněno mezi jeho kolegy, a sledovali a vyslychali poškozeného v zaměstnání s cílem dokumentovat skutečnosti, které by mohly vést k jeho propuštění, a to zejména jeho absenci v zaměstnání, přičemž poškozený zaměstnání v březnu 1981 pro existenci neustálého dohledu ze strany StB opustil,

10. poté, co poškozený pod tlakem jejich intervencí opustil zaměstnání, dali podnět k zahájení jeho trestního stíhání pro trestné činy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví dle § 132 odst. 1 písm. c) a příživnictví dle § 203 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon,

11. dne 02.03.1981 v kavárně Slavia, Smetanovo nábř. 2, Praha 1 a dne 26.05.1981 v Malostranské kavárně v Praze 1 provedli rozhovor s poškozeným, během kterého se snažili poškozeného odradit od politických provokací a navrhli mu, aby se vystěhoval z území ČSSR,

v důsledku čehož se poškozený dne 03.12.1981 vystěhoval s celou rodinou, tedy manželkou Jitkou K., nar. xxx, a nezletilým synem J. K., nar. xxx z ČSSR do Rakouské republiky,

čímž porušili článek 30 odst. 1 zákona č. 100/1960 Sb., Ústava Československé socialistické republiky (dále jen „Ústava“), který zaručoval nedotknutelnost osoby, článek 31 Ústavy, který zaručoval nedotknutelnost obydlí, listovního tajemství a tajemství dopravovaných zpráv, jakož i svobodu pobytu občanů ČSSR, článek 34 Ústavy, který ukládal všem občanům povinnost zachovávat Ústavu a ostatní zákony, § 3 odst. 1, 2 zákona č. 40/1974 Sb., o Sboru národní bezpečnosti, který ukládal Sboru národní bezpečnosti, aby se ve své činnosti řídil Ústavou, ústavními zákony a ostatními právními předpisy s tím, že do práv a svobod může Sbor národní bezpečnosti zasahovat jen tehdy, kdy to vyžaduje ochrana socialistického společenského a státního zřízení, ovšem jen v mezích § 23 zákona č. 100/1970 Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, který stanovil povinnost každého příslušníka Sboru národní bezpečnosti odepřít splnění rozkazu nebo pokynu nadřízeného, pokud by jeho splněním spáchal trestný čin.

2. JUDr. Vladimír M. byl za toto jednání a za sbíhající se zločin podvodu podle § 209 odst. 1, 5 písm. a) tr. zákoníku, kterým byl uznán vinným rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 17. července 2012, sp.zn. 4T 7/2010 ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 10. května 2013, sp.zn. 5To 39/2013, jenž nabyl právní moci dne 10. května 2013, odsouzen podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 5 a půl (pět a půl) roku, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou.

3. Podle § 43 odst. 2, věta druhá, tr. zákoníku byl zároveň zrušen výrok o trestu z rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 17.7.2012, sp.zn. 4T 7/2010 ve spojení s rozsudkem

Shodu s prvopisem potvrzuje Jitka Dörflová.

Vrchního soudu v Praze ze dne 10. května 2013, sp.zn. 5To 39/2013, jenž nabyl právní moci dne 10. května 2013, který zároveň zrušil rozsudek Okresního soudu v Rakovníku ze dne 31.3.2006, sp.zn. 1T 47/2005 ve spojení s usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 21.6.2006, sp.zn. 9To 228/2006, který zároveň zrušil výrok o trestu trestního příkazu Okresního soudu v Kladně ze dne 21.12.2005, sp.zn. 5T 148/2005, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu.

4. Milan D. byl pak za toto jednání odsouzen podle § 329 odst. 2 tr. zákoníku účinného do 30.11.2011 k trestu odnětí svobody v trvání 3 (tři) roků, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku účinného do 30.11.2011 podmíněně odložen se stanovením zkušební doby na 4 (čtyři) roky.
5. Proti tomuto rozsudku podali včasné odvolání prostřednictvím svých obhájců obžalovaní JUDr. Vladimír M. a Milan D., kdy oba napadli rozsudek v celém rozsahu.
6. JUDr. Vladimír M. má za to, že soud I. stupně dospěl k nesprávné právní kvalifikaci jednání, které je mu kladeno za vinu. Podle § 2 odst. 1 tr. zákoníku se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán, podle pozdějšího jen tehdy, jestliže je to pro pachatele příznivější. Skutek měl být spáchán v rozmezí let 1979-1981, měl být tedy posuzován podle § 158 tr. zákona č. 140/1961 Sb., protože ten je pro údajného pachatele příznivější. Dále cituje skutkové podstaty trestných činů zneužívání pravomoci veřejného činitele dle § 158 tr. zákona č. 140/1961 Sb. a zneužití pravomoci úřední osoby, tak jak jej vymezuje tr. zákoník v § 329 ve znění účinném do 30. 11. 2011, kdy dochází k závěru, že soud I. stupně postupoval v rozporu § 2 odst. 1 tr. zákoníku, neboť se jedná o rozšíření důvodů naplňujících skutkovou podstatu trestného činu, které nebyly obsaženy v trestním zákonu platném v době, kdy mělo ke skutku dojít. Tento extenzivní výklad naopak umožnil použití nepromlčitelnosti zločinů komunismu. Pokud by pak bylo postupováno v souladu se zásadou *in dubio pro reo* a v souladu tr. zákoníkem a tr. řádem, nemohlo by vůbec ke vznesení obvinění dojít, jelikož skutek by byl promlčen, pokud by se stal. Dále argumentuje, že nebylo prokázáno, že by byl veřejným činitelem, za kterého se považuje příslušník ozbrojených sil, bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů. Pouhá skutečnost, že byl příslušníkem Sboru národní bezpečnosti, není důkazem, který by je jako úřední osoby hodnotil. Soud měl postupovat dle definice § 89 odst. 9 tr. zákona, jež uvádí definici veřejného činitele. On pak nemohl být veřejným činitelem, protože působil v přísně zakonspirované vojensky organizované operativní silové složce státního aparátu, která mu neumožňovala veřejně působit na veřejnosti a přijímat rozhodnutí. Ani v tomto případě tak nikdy nečinil, jelikož mu to zakazovala vnitřní směrnice pro činnost pracovníků kontrarozvědky (A Oper-I-1). Odůvodnění soudu pak považuje za víceméně politické bez zákonné opory. Co se týká hodnocení důkazů, tak výpověď svědkyně K., je tvrzení zprostředkované nemající validní povahu, stejně tak i výpověď K., když obě výpovědi jsou ovlivněny dobou, která od skutku uplynula, což se odrazilo v jejich věrohodnosti a pravdivosti. Soud I. stupně se pak nevypořádal s obhajobou a nesprávně hodnotil jejich obhajobu, že měli důvod se domnívat, že svým působením pomáhali vytvořit krytí pro vyslání agenta čs. rozvědky, K., do zahraničí. Nelze jej vinit za splnění rozkazu ministra vnitra v „akci Asanace“, neboť za naplnění tohoto rozkazu byli zodpovědní náčelníci krajských správ. Se samotným rozkazem pak ani neměl možnost se seznámit, byl řadový operativce, a neměl jakékoliv pravomoci o čemkoli rozhodnout, či vydat podzákonný akt. Soud by měl vinit ty, kteří měli pravomoc o tom rozhodnout, ne ty na konci, kteří plnili pouze rozkazy nadřízených. Zpochybňuje pak i fotokopie listin.
7. Milan D. namítá jednak retroaktivitu ohledně skutkové podstaty a promlčení, kdy byl aplikován přísnější zákon, než ten, který byl účinný v době spáchání odsouzené trestné

činnosti, když užitá právní úprava oproti dřívější obsahuje nové podstatné charakteristiky „politické přesvědčení“ oběti a „zneužití tísně“ oběti. Oboje v souvislosti s novou úpravou promlčení, kdy bylo odsouzené jednání oproti minulé úpravě zařazeno mezi nepromlčitelné zločiny, je pak nepřipustně retroaktivní k tíži domnělého pachatele. Dále namítá, že nebyl veřejným činitelem se zcela totožnou argumentací jako JUDr. M.. Měla být uplatněna zásada „in dubio pro reo“, když nebyla vyvrácena obhajoba, že měli důvod se domnívat, že vytváří krytí pro vyslání agenta čs. rozvědky, K., do zahraničí. Stejně tak byli za splnění rozkazu ministra vnitra v „akci Asanace“ zodpovědní náčelníci krajských správ a on se ani s příslušným rozkazem nemohl seznámit.

8. Oba obžalovaní shodně navrhli, aby Městský soud napadený rozsudek zrušil a zprostil je obžaloby.
9. Odvolací soud z podnětu podaného odvolání přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. řádu zákonnost a odůvodněnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání, jakož i správnost postupu v řízení, které mu předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad, a dospěl k závěru, že odvolání obžalovaných nejsou důvodná.
10. Pokud jde o skutková zjištění soudu prvního stupně, jsou naprosto správná a úplná. Plně odpovídají výsledkům provedeného dokazování. V přípravném řízení, ani v řízení před soudem odvolací soud nezjistil žádnou podstatnou vadu řízení ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) tr. řádu. Práva JUDr. Vladimíra M. i Milana D. na obhajobu byla zcela zachována.
11. Soud I. stupně provedl všechny potřebné a dostupné důkazy v souladu s § 2 odst. 5 tr. řádu a ty pak hodnotil tak, jak mu ukládá § 2 odst. 6 tr. řádu, tedy nejen jednotlivě, ale i ve vzájemných souvislostech. Způsob hodnocení důkazů není v rozporu s obecnou logikou. V hodnocení důkazů provedeném soudem I. stupně nebyla v projednávané věci uplatňována libovůle a důkazy nebyly překrucovány. Na základě takto provedených a hodnocených důkazů dospěl soud I. stupně ke správnému závěru o vině obžalovaných. Odvolací soud proto nemá žádného důvodu v tomto případě jakýmkoli způsobem do hodnocení důkazů zasahovat. Nemohl tak přistoupit na námitky obžalovaných co do hodnocení věrohodnosti svědkyň K. a K., když soud I. stupně přesvědčivě vyložil, proč považuje jejich výpovědi za pravdivé a jejich osoby za věrohodné. Ani námitky směřující do skutkového závěru, že nebyly vyvráceny jejich domněnky, že vytvářeli podmínky pro vyslání poškozeného K. jako agenta československé rozvědky, nemohly být vyhodnoceny jako relevantní. Provedené důkazy tuto obhajobu naopak zcela vyvrátily, a to jak důkazy listinné v podobě záznamů, zejména však výpověďmi blízkých osob poškozeného, kdy je evidentní, že K. neměl žádný zájem svou vlast opustit a navázat spolupráci se státní bezpečností.
12. Obhajoba obžalovaných pak byla postavena na čtyřech základních argumentačních tezích směřujících do právního hodnocení. Zaprvé namítají nepřipustný retroaktivní postup soudu I. stupně, když mají za to, že byl skutek posuzován dle chybné zákonné normy. Mají za to, že měl být skutek posuzován podle zákona účinného v době jeho spáchání, jelikož v takovém případě by byl promlčen. Dále konstatují, že nebyli veřejnými činiteli a zatřetí ve věci spatřují skutkové nesrovnalosti, když měli důvod se domnívat, že vytvářeli krytí pro vyslání československého agenta (poškozeného PhDr. K.) do zahraničí (viz výše). Posledním argumentem pak bylo plnění rozkazů svých nadřízených, když ani neměli možnost se s předmětným rozkazem, jako řadová operativa, seznámit.
13. Odvolací soud předně uvádí, že namítané skutečnosti byly oběma obžalovanými uplatňovány již před soudem I. stupně, který se s nimi v rámci odůvodnění napadeného rozsudku vypořádal. Pro úplnost však odvolací soud však považuje za nezbytné se k jednotlivým námitkám blíže vyjádřit, a to zejména k namítané retroaktivitě, když nutno připustit, že soud I. stupně se s tímto v rámci odůvodnění zabýval okrajově, na rozdíl od obžaloby, která důvody, pro které nemůže být skutek promlčen, pečlivě vyložila. Toto však nemohlo být důvodem pro

zrušení napadeného rozsudku, když závěr soudu I. stupně je zcela správný a odvolací soud může tyto nedokonalosti napravit.

14. Co se týká námitky retroaktivity a promlčení, tak při právním hodnocení je předně nutné vycházet ze zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu (dále jen „zákon o protiprávnosti komunistickému režimu“) ve spojení s nálezem pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 19/93 ze dne 21. 12. 1993, jenž posuzoval ústavnost uvedeného zákona.
15. Dle § 5 citovaného zákona se *do promlčecí doby trestných činů nezapočítává doba od 25. února 1948 do 29. prosince 1989, pokud z politických důvodů neslučitelných se základními zásadami právního řádu demokratického státu nedošlo k pravomocnému odsouzení nebo zproštění obžaloby*. Plénum Ústavního soudu pak uzavřelo, že toto ustanovení je ústavně konformní, když mimo jiné uvedl, že v letech 1948 až 1989 neprobíhal proces promlčování některých trestných činů, jelikož v té době absentovala vůle, snaha a ochota státu trestný čin stíhat. Nemohlo tak k promlčení vůbec dojít. V těchto případech běh promlčecí lhůty ve skutečnosti neexistuje a promlčení samo o sobě je fiktivní.
16. Ústavní soud pak vyložil, že § 5 zákon č. 198/1993 Sb., nelze považovat za retroaktivní, když *„Listina základních práv a svobod v čl. 40 odst. 6 se zabývá tím, které trestné činy lze principiálně stíhat (totiž ty, jež byly vymezeny zákonem v době, kdy byl čin spáchán) a neupravuje otázku, jak dlouho lze tyto činy stíhat. Zákaz retroaktivity ve smyslu čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobody či vyjádřený v § 1 odst. 1 tr. zákoníku tak nespadá promlčení, jež upravuje, jak dlouho lze trestný čin stíhat, ale toliko trestnost činu samotného, přičemž skutek, jež je obžalovaným kladen za vinu, byl trestný i v době, kdy se jej dopustili*.
17. Úkolem obecného soudu pak není, aby zpochybňoval a vymezoval se vůči rozhodnutí pléna Ústavního soudu České republiky, který zkoumal ústavnost zákona, jímž se Parlament České republiky rozhodl zajistit dostatek času k trestnímu postihu zjevných protiprávností, které byly spáchány v letech 1948-1989, a které nebyly z politických důvodů stíhány a náležitě potrestány. Takové posouzení pak může být toliko otázkou politickou či ústavně-teoretickou, nikoli však otázkou pro obecný soud, jenž je zákonnou úpravou, která je dokonce posvěcena Ústavním soudem, vázán.
18. Obžalovaní pak namítali rozšíření skutkové podstaty trestného činu, když mají za to, že skutek, tak jak byl obžalobou vymezen, nebyl v době jeho spáchání trestným činem. Ve věci není pochyb o skutkových zjištěních. Prvně je tedy nezbytné zodpovědět otázku, zda jednání obžalovaných bylo trestné v době spáchání a následně posoudit podle jakého zákona bude jednání obžalovaných posuzováno. To vše při zachování jednoty a totožnosti skutku.
19. Pokud pak JUDr. M. ve svém závěrečném návrhu argumentoval, že kdyby v té době jednal v rozporu s Ústavou ČSSR, tak by jeho nadřízení jím předkládaný plán ke schválení plánu agenturně operativního opatření jistě zamítli, tak lze pak odkázat na zcela vystihující pasáž z citovaného nálezu, dle kterého *„Politická moc založená na násilí se v principu strěží toho, aby se sama zbavovala vykonavatelů vlastního násilí. Stát se stával mnohem spíše garantem jejich beztrestnosti a faktické trestně-právní imunity. Překážka jejich trestního stíhání nemohla být přirozeně formulována veřejně a pozitivně zákonem. Byla výsledkem negativního stavu zákonnosti v zemi, později též i povýšení vedoucí úlohy KSČ ve společnosti i ve státě na ústavní princip, ale především přímým produktem nelegálních praktik mocenských skupin, jež a priori garantovaly, že pachatel byl v míře určené jejich zájmem "legibus absolutus"*.
20. V době spáchání žalovaného skutku byl účinný trestní zákon č. 140/1961 Sb., ve znění zákona č. 43/1980 Sb., kdy jednání obžalovaných by bylo právně kvalifikováno jak trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c) tr. zákona., tedy trestný čin, jehož se dopustil *Veřejný činitel, který v úmyslu způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu a*

způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek. Za takové jednání pak hrozil trest odnětí svobody vyměřený v zákonné sazbě 3 - 10 let. Lze pouze doplnit, že donucení k vystěhování se z vlasti je nepochybně zvlášť závažný následek. Jednání obžalovaných tak zcela zjevně bylo trestné i v letech 1977 až 1981. Promlčecí doba pak činila dle § 67 odst. 1 písm. b) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, 10 let.

21. Na zákon o protiprávnosti komunistického režimu navázala novela trestního zákona č. 327/1999 Sb., účinná od 28. 12. 1999, která stanovila v §67a písm. d), že *„uplynutím promlčecí doby nezaniká trestnost jiných trestných činů spáchaných v době od 25. února 1948 do 29. prosince 1989, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody činí nejméně deset let, pokud z politických důvodů neslučitelných se základními zásadami právního řádu demokratického státu nedošlo k pravomocnému odsouzení nebo zproštění obžaloby, a buď byly spáchány veřejnými činiteli anebo byly spáchány v souvislosti s pronásledováním jednotlivce nebo skupiny osob z důvodů politických, rasových či náboženských.“* Nejvyšší soud pak judikoval, že aplikování tohoto ustanovení bude možné pouze v případě, pokud do účinnosti této novely, již nedošlo k promlčení trestného činu, tedy do dne 28. 12. 1999. (viz. Usnesení Nejvyššího soudu sp. z. 7 Tdo 878/2002 ze dne 11. 12. 2002).
22. Z uvedeného tedy plyne, že u žalovaného skutku počala běžet promlčecí doba dne 30.12.1989 a k promlčení by došlo dne 30. 12. 1999. Dne 28. 12. 1999 však vstoupila v účinnost výše uvedená novela, která promlčení předmětného trestného činu vyloučila. Dle § 2 odst. 1 tr. zákoníku se pak *trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější.*
23. Zbývalo tak určit, která právní úprava je pro obžalované nepříznivější, přičemž při porovnání jednotlivých sankcí, které by bylo možné obžalovaným uložit, vyplynulo, že nejvýhodnější je trestní zákoník, jenž účinný do dne 30. 11. 2011, jak správně soud I. stupně dovodil ve shodě s obžalobou. Toliko tedy k námitce protiústavnosti, nezákonnosti a namítaného promlčení, když ani jeden z argumentů nebyl ve světle uvedeného pádný.
24. Dalším bodem obhajoby obžalovaných bylo plnění rozkazu nadřízených, kdy sami nemohli rozhodné skutečnosti ovlivnit. S touto obhajobou se odvolací osud nemohl ztotožnit. Tato otázka byla již řešena v roce 1945 v Norimberském procesu. Lze plně odkázat na Statut Mezinárodního vojenského soudního dvora, jenž byl připojen jako integrální součást Londýnské dohody o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců Osy z 8. 8. 1945. Dle čl. 8 Statutu pak *„skutečnost, že obžalovaný jednal na rozkaz své vlády nebo svého představeného, nezproští ho odpovědnosti, ale může být pokládána za polehčující pro výměru trestu, rozhodne-li Soudní dvůr, že spravedlnost toho žádá.“* Jednotlivci jsou tak nositeli povinností, které převyšují národní povinnosti poslušnosti vůči jednotlivému státu. Vyloučením námítky vyšších rozkazů (čl. 8) je naopak docíleno toho, že jednotlivec nemůže zakrýt svůj podíl na zločinech tím, že by se skryl pouze za odpovědnost nadřízeného, který mu uložil konkrétní protiprávní rozkaz.
25. Odvolací soud pak má za to, že na danou problematiku lze princip vyloučení tzv. „námítky vyšších rozkazů“ plně aplikovat, když rozhodně nelze tvrdit, že se i v té době jednalo o legitimní užití veřejné moci. Argumentace, že nemohlo dojít ke spáchání trestného činu v důsledku plnění rozkazů, je tak dle odvolacího soudu zcela nepřiléhavá.
26. Obžalovaní dále namítali, že nebylo prokázáno, že by v době spáchání skutku byli veřejnými činiteli. Pouze pro úplnost, aby byly vyloučeny pochybnosti, zda by skutečně nebyl trestní zákon účinný v době spáchání z tohoto hlediska pro obžalované příznivější, odvolací soud předestírá, že bylo na jisto postaveno, že obžalovaní byli veřejnými činiteli resp. nyní dle právní terminologie úředními osobami, jak dle trestního zákoníku účinného v době spáchání skutku, (dle § 89 odst. 8 tr. zákona byl veřejným činitelem *„volený funkcionář nebo jiný odpovědný pracovník národního výboru, soudu nebo jiného státního orgánu, státní hospodářské, družstevní nebo společenské organizace nebo příslušník ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru, pokud se podílí na plnění úkolů společnosti a státu a používá přitom pravomocí, která mu byla v rámci odpovědnosti za plnění těchto úkolů*

svěřena. K trestní odpovědnosti a ochraně veřejného činitele se podle jednotlivých ustanovení tohoto zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s jeho pravomocí a odpovědností“), tak dle trestního zákoníku účinného do 30. 11. 2011 (dle § 127 odst. 1 písm. e) je úřední osobou „příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie, pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů“). K zodpovězení otázky, zda byli obžalovaní veřejnými činiteli je nutné na dané ustanovení nahlížet nejen čistě formalisticky, ale také materiálně. Hodnotit tedy, jaké konkrétní pravomoci obžalovaní měli, a zda zasahovali svým jednáním do práv jednotlivých osob a působili na veřejnost. Je notorietou, že bez stanoviska konkrétní operativy (Státní bezpečnosti) nebylo možné získat povolení pro vycestování do tehdy tzv. kapitalistického zahraničí. Stanoviska této operativy pak velmi výrazně ovlivňovala i běžný život jednotlivých občanů, ať již v oblasti zaměstnání, vzdělání, ba v celé řadě naprosto běžných práv tehdejších občanů. Je tak nepochybné, že operativa běžně vstupovala aktivně do života lidí, chovala se jako veřejný činitel, vystupovala tak, a bylo jí to zcela umožněno. Ostatně i v tomto případě bylo prokázáno, že Milan D. se aktivně podílel na perzekuci poškozeného K., ač do 1. 1. 1981 nebyl z formálního hlediska náčelníkem, tak již předtím těmito pravomocemi fakticky disponoval, kdy například odsouhlasil provedení domovní prohlídky u poškozeného a inicioval jeho trestní stíhání. JUDr. M. pak byl Milanem D. úkolován a osobně se na perzekuci poškozeného podílel. V takovém případě nelze na obhajobu obžalovaných přistoupit, jelikož je nepochybné, že svým jednáním zasahovali do práv poškozeného a aktivně v tomto směru působili. Obžalovaní tak v postavení jakkoliv operativní, vykonávali pravomoci veřejného činitele.

27. Lze souhlasit, že pokud bychom na listiny, které popisují sledování a život poškozeného K., nahlíželi v jednotlivostech, tak bychom mohli uzavřít, že se jedná o listiny ryze neutrální, dokumentující určité vztahy, názory či schůzky. Nicméně pokud je soubor těchto listin užít k tomu, aby byl jakýkoliv občan donucen k opuštění své vlasti, tak se tyto listiny stávají významem prostředkem k páčání trestné činnosti a perzekuci. Námitky obžalovaných tak nemohly ničeho změnit na odsuzujícím výroku o vině, která byla bez důvodných pochybností prokázána.
28. Z podnětu podaného odvolání přezkoumal odvolací soud i výroky o uložených trestech. Odvolací soud je oprávněn zasáhnout do výroku o trestu pouze v případě, když by shledal, že uložený trest je nepřiměřeně mírným nebo nepřiměřeně přísným v rozporu se zákonem. Mírně nepřiměřeným nejen k zákonem stanovené trestní sazbě, ale obecně i k obdobným případům rozhodovaných v soudní praxi, čímž by došlo k zjevné nespravedlnosti. Z obou hledisek nelze nicméně k takovému závěru v tomto případě dospět.
29. Co se týká obžalovaného Milana D., tak soud I. stupně správně vzal v potaz jeho dosavadní bezúhonnost, a i přes poměrně velkou společenskou škodlivost, ukládal alternativní trest, jenž odpovídá tomu, že obžalovaný není osobou, která by se mohla v budoucnu obdobné trestné činnosti snad dopouštět. Vyměřený trest, jehož výkon byl podmíněně odložen, je tak zcela přiléhavý jak osobě obžalovaného, tak i ochraně společnosti.
30. Postavení JUDr. M. pak bylo při úvahách o trestu ovlivněno jeho předchozí trestnou činností, kdy byl ukládán souhrnný trest k trestu uloženého za zločin podvodu podle § 209 odst. 1, 5 písm. a) tr. zákoníku, kterým byl uznán vinným rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 17. července 2012, sp.zn. 4T 7/2010 ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 10. května 2013, sp.zn. 5To 39/2013, jenž nabyl právní moci dne 10. května 2013 v délce trvání pěti let. V dané situaci, tak nebyl dán soudu žádný prostor pro ukládání trestu alternativního. Nicméně dřívější trest byl navýšen toliko o 6 měsíců, v čemž se odrazila zejména doba, která od spáchání skutku uběhla. Odvolací soud tak uložené tresty shledal jako zcela přiměřené a zákonné.
31. Napadené výroky napadeného rozsudku byly tedy odvolacím soudem shledány správnými

a nezpochybnitelnými, dospěl tudíž k závěru, že odvolání obžalovaných jsou nedůvodná, a proto je podle § 256 tr. řádu zamítl.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není přípustný další řádný opravný prostředek. Lze však proti němu podat ve lhůtě dvou měsíců od jeho doručení dovolání prostřednictvím soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni (§ 265e tr.řádu). O dovolání rozhoduje Nejvyšší soud (§ 265c tr.řádu). Právo podat dovolání přísluší nejvyššímu státnímu zástupci na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce anebo i bez takového návrhu pro nesprávnost, kteréhokoliv výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného, dále obviněnému pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká (§ 265d odst. 1 tr.řádu). Obviněný tak může učinit pouze prostřednictvím obhájce (§ 265d odst. 2 tr.řádu). V dovolání musí vedle obecných náležitostí podání (§ 59 odst. 3 tr.řádu) být uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů odvolatel napadá a čeho se domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) – l) nebo § 265b odst. 2 tr.řádu, o které se dovolání opírá. Nejvyšší státní zástupce je povinen v dovolání uvést, zda je podává ve prospěch nebo v neprospěch obviněného. Rozsah, v němž je rozhodnutí dovoláním napadáno, a důvody dovolání lze měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání.

Praha 11. května 2021

JUDr. Libor Vávra , v.r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Jitka Dörfllová.